

DE DOORVOERING VAN HET COMMUNISME

IN HET

BOERENBEDRIJF .

a. De ontwikkeling naar de
warenproductie.

Het is een bekende uitspraak, dat iedere nieuwe samenleving uit de schoot der oude geboren wordt. Het kapitalisme schept in z'n razend-snelle industrieele ontwikkeling een steeds machtiger en sterker geconcentreerd productieapparaat, waardoor eenerzijds het aantal bourgeois, dat de beschikking er over heeft, vermindert en anderzijds brengt het een steeds grooter deel van de bevolking tot loonarbeid. Deze ontwikkeling schept tegelijk de voorwaarden, waardoor het kapitalisme ten onder gaat. De noodzakelijke voorwaarde voor deze groei van het proletariaat is een steeds intensere uitbuiting, terwijl de strijd om het bestaan en de onzekerheid van bestaan zich steeds scherper doen gevoelen. (Zie - Marx - : "Loonarbeid en Kapitaal"). Onder deze verhoudingen blijft voor het proletariaat slechts één uitweg over: het Communisme.

Beschouwen we de ontwikkeling van de landbouw naast die der industrieele, dan krijgen we een heel ander beeld. Ondanks alle voorspellingen, dat ook de landbouw zich zou moeten concentreren, dat de kleine en de middelboer door groote landbouwconcoortiums verdrongen zou worden, is hiervan tot nu toe al heel weinig te zien. Niet alleen de middelboer, maar ook de kleine heeft zich weten te handhaven, terwijl van een groei naar het groot-bedrijf in bovenbedoelde zin geen sprake is. Ja, zelfs is een krachtige groei van het kleinbedrijf te constateren.

Deze gang van zaken is voor de theoretici van het staatscommunisme zeer teleurstellend. De arbeid in de industrie krijgt een steeds meer maatschappelijk karakter, terwijl dat van de boer, volgens hen, even afgesloten blijft. In de industrie worden de bedrijven steeds meer "rijp" voor het communisme, of wat ze daar dan onder verstaan, en in het boerenbedrijf willen ze maar niet "rijpen" voor centraal staatsbeheer.

Vanuit de gezichtshoek van het staatscommunisme is en blijft de landbouw daarom een struikelblok voor de doorvoering van het communisme. Naar onze meening echter, heeft het kapitalisme de objectieve voorwaarden voor de doorvoering van het communisme ook in de landbouw nu reeds volkomen doorgevoerd. Het hangt er slechts van af, hoe men de dingen ziet, of men het beheer der productie in de centrale regeeringsburo's wil leggen, of dat men het in handen van de producenten zelf legt.

Om te doen zien, dat het boerenbedrijf nu reeds volkomen "rijp" voor het communisme is, willen we in korte trekken de toestand van de agrarische bedrijven geven, zooals deze in West-Europa, Amerika en Australië is. (Voor uitvoeriger beschouwing verwijzen we naar de door ons uitgegeven brochure: "Ontwikkelingslijnen in het Boerenbedrijf"). 1) We zullen dan zien, dat het boerenbedrijf door en door kapitalistisch geworden is en dat de productie net zoo verloopt, als in de industrie.

Een der kenmerken der kapitalistische productie is, dat het een "WAREN"-productie is. "Waren" zijn gebruiksvoorwerpen, die de producent niet voor zichzelf maakt, maar voor anderen, voor de maatschappij, en zijn arbeid is daardoor maatschappelijke arbeid. In het stofwisselingsproces der samenleving zijn zodoende alle "waren"-producenten onderling verbonden, ze leven in volkomen onderlinge afhankelijkheidspositie en daarmee vormen ze in werkelijkheid een gesloten geheel.

Het oude boerenbedrijf kende de "waren"-productie slechts als bijkomstigheid. Het was een wereldje op zich zelf, dat nagenoeg alles, wat het voortbracht ook zelf verorberde. De boer was zijn eigen kleeronmaker, metselaar, textielfabrikant en levensmiddelenleverancier. De boer werkte dus niet voor anderen, voor de samenleving, maar voor zijn eigen familiekring. De boer bracht dus heel weinig ter markt, waardoor hij wel is waar ook heel weinig geld in handen kreeg, maar waardoor hij in ieder geval een "onafhankelijk" bestaan had.

De industrieële warenproductie heeft deze geslotenheid echter doorbroken. Wist ze eenerzijds een stroom goedkope producten over de aarde te strooien, anderzijds werd door de werkingen van het kapitalisme de pacht verhoogd, terwijl tevens de staat steeds hogere belastingen verlangde. Het is hier niet onze taak het kapotslaan van het gesloten boerenbedrijf na te gaan. (Zie: Rosa Luxemburg - "Die Akkumulation des Kapitals") We willen alleen het resultaat vaststellen, dat voor ieder duidelijk zichtbaar is: Het boerenbedrijf had steeds meer geld nodig, om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Geld kan het echter alleen krijgen, door meer product op de markt te brengen. En hierbij lagen nu voor de boer twee wegen open: of de boer moest, bij gelijke productiviteit zelf minder verbruiken, of hij moest de productiviteit van zijn arbeid opvoeren. Nog minder verbruiken dan een boer van de oude stempel behoort echter tot de onmogelijkheden, zoodat alleen het opvoeren van de productiviteit als uitkomst verscheen.

Hier ligt het punt, waar de economen zich tot nu toe vergist hebben: zij namen voor het boerenbedrijf. Ook afgedrukt in "De Nieuwe Weg" - Jaargang 1930.

ren bedrijf dezelfde ontwikkeling aan, als voor de industrie. In de industrie werd een steeds grootere productiviteit bereikt door de samenvloeiing van kapitalen, door steeds nieuwere, productiever machines in te voeren, die alleen in reuzenbedrijven toegepast kunnen worden. Dienovereenkomstig meenden ze, dat ditzelfde concentratieproces zich ook in de landbouw moest voltrekken, zoodat de klein- en middelboer in hoofdzaak zouden verdwijnen, terwijl de landbouwconsortiums de beslissende rol in de productie zouden spelen. De kleine en middelboeren zouden daarmee allen tot loonarbeiders van het naamlooze vennootschappenkapitaal in de landbouw gemaakt worden.

De economen hebben zich tot nu toe in dit opzicht grondig vergist. Het is echter wel merkwaardig, dat de industrieële ontwikkeling, die de concentratie in de landbouw tot stand zou moeten brengen, zelf de grondslag legde, waardoor de landbouw een heel andere ontwikkeling nam. Het waren in het bijzonder de MOTOR, de KUNSTMESTSTOFFEN en de LANDBOUWWETENSCHAP, die de productiviteit van de arbeid menigvuldig wisten te doen stijgen, zonder tot die groote samenvloeiing van kapitalen te leiden. Door de moderne bemesting speelde de aard van de grond een ondergeschikte rol, de opbrengst per H.A. nam geweldig toe, zoodat de boer veel meer "waren" dan vroeger op de markt kon brengen, terwijl HET MODERNE VERKEER voor een alzijdig transport zorg kon dragen.

Tegelijk met het opvoeren van de opbrengst per H.A. voltrok zich een ander verschijnsel van groote beteekenis. Zoodra de productie op wetenschappelijke grondslagen komt te staan, treedt het verschijnsel der specialisatie met dwingende kracht op. "De specialist is een holbewoner. Hij ziet slechts een klein streepje van het Heelal, maar dat ziet hij heel scherp", zegt Multatuli ergens. Zoo zien we, hoe de boeren zich inrichten, om slechts bepaalde producten te leveren, maar hierin dan ook het hoogste bereiken, wat bij de huidige stand der wetenschap en z'n financieële draagkracht mogelijk is. Naar deze specialisatie richten ze dan hun bedrijf in, d.w.z.: ze hebben slechts die bepaalde gereedschappen en werktuigen, die voor hun speciale product noodig zijn.

Zoo is de toestand van het boerenbedrijf heden in West-Europa, Amerika en Australië. Daarmee is de boer tot waren producent geworden in de volste zin van het woord!! De boer brengt nu niet meer z'n "overschot" op de markt, als hij in z'n eigen behoeften voorzien heeft, maar hij verkoopt al z'n product. Wat hij maakt verbruikt hij zelf niet en wat hij zelf noodig heeft, wordt door hem niet vervaardigd. De boer werkt dus niet meer voor de eigen familiekring, maar voor de maatschappij en hij verricht dus maatschappelijke arbeid. Het gesloten huisbedrijf van de boer is door de specialisatie vernietigd: het boerenbedrijf is overgegaan tot de "industrieële

productie".

Moge de boer daarbij de "bezitter" van z'n stukje land gebleven zijn, toch is zijn positie enorm verslechterd. Zeker, hij kan bij goede conjunctuur goede zaken maken, maar hij is nu volkomen van de wisselvalligheden van de markt afhankelijk. Zijn bestaansonzekerheid hield gelijke tred met zijn specialisatie. Dit ging natuurlijk niet onopgemerkt aan de boeren voorbij en ze zochten dus aan de fatale strekkingen van hun specialisatie te ontkomen. Ze deden dat, door allerlei soorten van boeren-coöperaties op te richten, zoodat ze de prijszetting van hun producten iets beter in de hand hadden en ze zich collectief van moderne werktuigen konden voorzien, om de oogst te verwerken. Door dit alles is het heele boerenbedrijf sterk geconcentreerd, terwijl toch van een samenvatting der bedrijven in industrieële zin geen sprake is.

b. De beteekenis van deze ontwikkeling voor de proletarische revolutie.

Door bovengeschetste ontwikkelingsgang werd het verhinderd, dat tot nu toe een belangrijk landbouwproletariaat gevormd werd. Zeer zeker is het nog altijd grooter dan het aantal bezittende boeren, maar toch liggen de verhoudingsgetallen werkelijk heel anders dan bij de stedelijke bevolking. Hier komt nog bij dat de klassentegenstellingen op het land niet zoo sterk op de voorgrond treden, juist doordat de kleine boer met z'n gezinsleden zelf meewerken. Heeft het bezit in de steden tot zuiver parasitisme gevoerd, zoo is dit bij het kleine en middelbedrijf niet het geval. Een communistische revolutie is daardoor op het land veel moeilijker dan in de steden.

Toch liggen de verhoudingsgetallen niet zoo ongunstig, als dat het op het eerste gezicht schijnt. Zeer zeker is er een betrekkelijk groot aantal "bezitters" op het land, maar deze weten heel goed, dat ze in de grond van de zaak niet veel meer zijn, dan de zwoegende zaakwaarnemers van het hypotheekkapitaal, terwijl de last van de bestaansonzekerheid zwaar op hen drukt. Ongetwijfeld blijft het waar, dat de "bezittende" boer nooit een voortrekker van het communisme zal worden, maar de strijd van de arbeidersklasse tegen het kapitaal slaat hij met welgevallen gade. Hoe de houding der kleine en middelboeren bij een proletarische revolutie zijn zal, is niet met zekerheid te zeggen. Het eenige middel, om nu reeds dienaangaande te weten te komen, is het nagaan van de houding der boeren bij de proletarische bewegingen in Duitschland gedurende de jaren 1918 - 1923. Meerder ervaringsmateriaal hebben we nog niet. We komen daar straks op terug.

Het feit, dat de boer tot "warenproducent" is geworden, is van de grootste beteekenis voor de proletarische revo-

lutie. Dit wordt binnen de arbeidersklasse nog te veel uit het oog verloren. Daardoor hooren we allerlei bedenkingen omtrent de tegenstand, die de boeren aan een overwinnende arbeidersklasse zullen bereiden, die echter in werkelijkheid geen hout meer snijden. Ze berusten nog op een toestand, zooals die vroeger was. Zoo hooren we bijvoorbeeld voortdurend, dat de arbeidersklasse de boeren moet zien te "lijmen", omdat de steden in hun voedselvoorziening van het platteland afhankelijk zijn.

Nu is dit ongetwijfeld juist. Maar de boeren zijn tegenwoordig net zoo sterk van de stad afhankelijk. Leveren de boeren hun product niet aan de steden, dan zijn ze evenzeer aan de honger overgeleverd als de arbeidersklasse, hoe tegenstrijdig dat ook moege klinken. De boer moet ondanks alles zijn product verkoopen, omdat hij anders zelf niet te eten heeft, omdat hij alleen verbouwt, wat hij zelf niet verbruikt en noodig heeft, wat hij zelf niet vervaardigt. Dan hoort men meestal de opmerking dat de boer z'n producten liever aan de beesten voert, dan dat hij het aan de revolutionaire arbeidersklasse overdraagt. Ook dit is een misvatting, die op de oude gang van zaken berust. De veeboer heeft alleen vee en verder niets (natuurlijk afgezien van de bijproducten), de landbouwer heeft wel granen, maar geen vee, de kippenboer heeft ettelijke honderden kippen, de groentenkweeker heeft alleen een beperkt aantal soorten groenten. Ze zijn allen specialisten geworden.

Dan hoort men nog de vrees uiten, dat de boer zal weigeren zijn bedrijf verder voort te zetten en tot het gesloten huisbedrijf van vroeger zal terugkeeren. Ook dit kan hij niet. Ook een boer kan geen paar honderd jaar teruggaan en zelf alle producten, die hij noodig heeft vervaardigen, zooals vroegere geslachten deden, omdat hij daartoe nog de noodige vaardigheden, noch de benodigde werktuigen bezit. Nu de arbeid volkomen vermaatschappelijkt is, kan niemand meer zich daaraan onttrekken. Hoe men de zaak ook wendt of keert: de boeren zitten in de schuit en moeten mee!

c. Het landbouwproletariaat en de kleine en middel- boeren in de duitsche revolutie.

We willen er nu toe overgaan, de houding van de boeren in de duitsche revolutie nader te beschouwen. Daartoe is het echter noodzakelijk, met een enkel woord de algemeene situatie in November 1918 weer te geven.

Toen in November 1918 de keizerlijke macht ineen stortte, was dit zeer zeker niet door de bewuste, proletarische activiteit der massa's. Het oorlogsfront was ineen gezakt, de soldaten deserteerden bij duizenden en in deze catastrofe wilde de duitsche marine nog een laatste groote krachtsinspanning wagen, door een hardnekkige slag tegen de Engelschen op de Noordzee te

leveren. De matrozen meenden terecht of ten onrechte, dat ze hierbij allen de dood zouden vinden, wat aanleiding werd, dat op één der oorlogsbodems massa-dienstweigering uitbrak. Eenmaal op deze weg moesten de matrozen verder, omdat anders het muitende schip door de "trouwe" troepen in de grond geschoten zou worden. Ze heschen dus de roode vlag, wat ook op de andere oorlogsschepen tot de opstand voerde. Hiermee was de verlossende daad gedaan. Met ijzere noodzakelijkheid ontwikkelt de eene gebeurtenis zich uit de andere. De matrozen moesten verder, op straffe van door het landleger neergeschoten te worden. Ze marcheeren dus naar Hamburg, om de hulp der arbeiders in te roepen. Hoe zullen ze hier ontvangen worden? Zullen ze teruggeslagen worden?

Er was geen sprake van eenige tegenstand. Bij honderdduizenden verklaarden de arbeiders zich met de matrozen solidair waarbij de activiteit zich in Arbeiders- en Soldatenraden ontladde. Hiermee begon de zegetocht der revolutie over geheel Duitschland. En dit was het merkwaardige: Hoewel de duitsche censuur alle berichten over de russische revolutie van November 1917 onder controle had, hoewel er in het geheel geen propaganda voor de Radengedachte gemaakt was, ja, hoewel de russische Radenstructuur bij de duitsche arbeidersklasse zelfs onbekend was, had zich in de tijd van een paar dagen een heel netwerk van Raden over het land gespannen.

De burgeroorlog, die nu volgde, stond in het teeken van het socialisme. Aan de eene kant, de sociaaldemocratie die het socialisme zag als een eenvoudige voortzetting van het concentratieproces van het kapitaal, waarbij dan de groote industrieën langs wettelijke weg in staatsexploitatie genomen zouden worden; en aan de andere kant het pas geboren communisme dat de "nationalisatie" alleen langs onwettige weg bereikbaar achtte. Het doel was hetzelfde, maar de weg er heen verschilde.

Hoewel de bezetting der bedrijven in de duitsche revolutie schering en inslag was, kwam het toch nergens tot een "in bezitname in naam der samenleving". Ondanks alles bleven de bedrijven overal het eigendom van de oude bezitters, zij het dan ook hier en daar onder een heel primitieve arbeiderscontrole. Dat het niet verder kwam, is te wijten aan het gebrek aan zelfbewustheid der duitsche arbeidersklasse. De arbeiders leenden gehoor aan de duitsche contra-revolutie, die, onder leiding der sociaaldemocratie, de arbeiders van een "eigenmachtige" nationalisatie terughield. Hier tegenover was het revolutionaire deel van de arbeidersklasse, dat tot een directe onteigening wilde overgaan, nog veel te zwak. Het proletariaat bleek dus zelf nog in de vraagstukken van het communisme verdeeld te zijn en dus was de proletarische revolutie heel zwak. De revolutionaire arbeidersklasse moest al haar krachten concentreeren, om zich tegen de contra-revolutie te verdedigen en kon nog niet denken aan een onteigening

der bezitters. Het ligt voor de hand, dat daardoor de groote tusschengroepen in de maatschappij, die in de revolutie gedwongen zijn, naar de overwinnaar over te loopen, vanzelf naar de contra-revolutie gedreven werden.

In de eerste plaats geldt dit voor de boeren. Als het communisme binnen het duitsche proletariaat nog zoo zwak was, hoeveel zwakker moest het dan niet bij de boeren zijn. Inderdaad zien we dan ook, dat de boeren geen wezenlijke factor in de revolutie vormden. Tot een zelfstandige organisatie, die partij koos, kwam het nergens, behalve dan in Beieren, toen daar de dictatuur van het proletariaat werd afgekondigd. Ze moesten toen partij kiezen, waarbij zich merkwaardigerwijze hetzelfde verschijnsel voorded, als binnen de arbeidersklasse: ze traden niet als gesloten eenheid op. Een deel der boeren plaatste zich aan de zijde der revolutie, terwijl een ander deel er zich tegenover plaatste. (Voor zoover we weten, zijn er geen gegevens beschikbaar omtrent het karakter der boerenbedrijven, die zich aan de zijde der revolutie schaarden. Ook ontbreken nadere verhoudingsgetallen).

Behalve in Beieren namen de boeren feitelijk geen deel aan de revolutie. Van een directe steun was in het geheel geen sprake, zelfs was de algemeene stemming duidelijk antipathiek. De leuze "Het land aan de boeren" kon in Duitschland natuurlijk geen opgeld doen, doordat ook in Duitschland het klein- en middelbedrijf sterk vertegenwoordigd is. Wel is waar, is er in Duitschland ook nog veel grootgrondbezit, maar ook hier vertoonden de boeren geen neiging deze goederen te verdeelen. Terwijl de primitieve leuze "Het land aan de boeren" in achterlijke landbouwgebieden zulke enorme psychische krachten wist los te slaan, bleek deze leus in Duitschland met zijn op wetenschappelijke cultuur rustende grootlandbouwbedrijven geen vat te hebben.

De verklaring daarvoor moet gezocht worden in de aard van het Westersche grootbedrijf, dat direct als "industrie" werkt. De groote graanlanden worden met machines bewerkt, terwijl het graan in groote magazijnen opgestapeld wordt. In de groote veegebieden zijn uitgetrekte weiden met stalinrichtingen voor honderden koeien, terwijl de melk op de eigen zuivelfabriek wordt verwerkt. De groote aardappelvelden van het Noorden zijn geheel voor deze cultuur gespecialiseerd, terwijl de eigen jeneverfabriek er direct mee verbonden is. Gelijksoortige verhoudingen treffen we in Saksen aan, waar alles is ingericht voor de bouw van suikerbieten voor de eigen fabrieken in Maagdenburg.

Onder deze verhoudingen kan de leuze: "Het land aan de boeren" in de beteekenis van het verdeelen der landerijen naar russisch voorbeeld, geen voedingsbodem vinden. De boerenarbeiders zouden niet weten, wat ze er mee moesten doen. In het veegebied zouden ze zich wel een paar koeien met een stuk land kunnen toeëigenen, maar hun woonhuizen zijn niet als "boerderij" ingericht, zoodat ze het bedrijf van kleine veehouder toch niet zouden kunnen uitoefenen. Bovendien ontbreken de werktuigen, om hun "bezit" in kleinbedrijf te exploiteeren.

Deze verhoudingen gelden voor het heele duitsche grootgrondbezit, zoodat we kunnen zeggen, dat de hoog-ontwikkelde stand van de landbouw het "verdeelen" der groote goederen verhindert. De arbeiders, die er op werken, staan voor hetzelfde probleem als de industriearbeiders: ze staan voor de inbezitname in z'n geheel "in naam der samenleving". Het landbouwproletariaat kwam in de duitsche revolutie echter niet eens tot het stellen van het probleem. De agrarische afstandsverhoudingen bepalen, dat niet duizenden proletarieërs op een klein gebied hun solidariteitsbindingen vinden, waardoor een gemeenschappelijk strijdfrent heel moeilijk tot stand te brengen is. Het duitsche landbouwproletariaat kwam dan ook niet of nauwelijks tot het vormen van Raden en het speelde in de revolutie in het geheel geen rol.

Eigenaardig is de houding, die het z.g. "half-proletariaat" op het land innam. In het bijzonder in Duitschland is heel veel industrie op het platteland, een verschijnsel, dat ook in Nederland steeds sterker op de voorgrond treedt. Dit mag verband houden met de goedkoope arbeidskrachten, die daar te krijgen zijn, alsmede de lagere grond- en andere lasten. Doordat de benodigde arbeiders uit de omwonende boerenbevolking gerecruteerd worden en deze in hun vrije tijd nog een aanzienlijk stuk grond bewerken, nemen ze een positie in, die we hier het "half-proletariaat" noemen. Het karakter van hun landbouwproductie is dat van het gesloten boerenbedrijf: wat van hen op de markt komt, speelt geen rol.

Het eigenaardige is nu, dat dit half-proletariaat een sterk stimuleerende factor in de revolutie was, die voor niets terugdeinsde. Deze arbeiders gingen meermalen vòòr in de beweging. Ze traden in staking en marcheerden naar de omliggende steden, om de beweging uit te breiden. Thüringen is hiervan een sprekend voorbeeld. Behalve dit hebben ze echter ook uitstekend werk verricht bij de voedselvoorziening der steden. In 't begin der revolutie, toen de Raden nog de macht in handen hadden, hielden de boeren de levensmiddelen vast, om de prijzen op te drijven. De Raden uit de stad stelden zich daarop in verbinding met de Raden der plattelandsfabrieken, waarna de half-proletarieërs, die met de situatie op het land volkomen vertrouwd waren, de boeren d w o n g e n hun product tegen de geldende prijzen af te leveren. (Hamburg)

Vatten we een en ander samen, dan constateeren we, dat in het algemeen noch het duitsche landbouwproletariaat, noch de boer een werkzaam aandeel in de revolutie nam. Indien er reeds communistische gedachtegangen aanwezig waren, zoo waren ze toch in ieder geval buitengewoon zwak, waardoor ze nog geenerlei uitdrukking konden vinden. De schijn is dan ook aanwezig, dat de kleine boeren bij een proletarische revolutie een afwachende houding aannemen. In 't algemeen zal hun houding bepaald worden door de kracht der proletarische revolutie en door het feit, of de agrarische grootbedrijven in het communistische productieapparaat worden opgenomen.